

DICLE İLAHİYAT DERGİSİ

Dicle Theology Journal

Kuruluşu: 2000 e-ISSN: 2667-6273 Yayıncı: Dicle Üniversitesi

Cilt | Volume 27 • Sayı | Issue 1 • Haziran | June 2024

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Pekiştirici Kullanım Düzeyleri*

Reinforcement Use Levels of Religious Culture and Ethics Teachers

Recep UÇAR

Corresponding Author | Sorumlu Yazar
Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi
Felsefe ve Din Bilimleri ABD, Din Eğitimi,
Malatya, Türkiye
Assoc. Prof. Dr.
Inonu University, Faculty of Theology
Philosophy and Religious Sciences, Religious
Education
Malatya, Türkiye
recep.ucar@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-0520-577X>

Cundullah Muhammed DEVECİ

Milli Eğitim Bakanlığı,
Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni,
Malatya, Türkiye
Ministry of National Education,
Religious Culture and Ethics Teacher
Malatya, Türkiye
cundullah20122016@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0006-7658-0082>

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Türü | Article Type

Araştırma Makalesi | Research Article

Geliş Tarihi | Received: 03.02.2024 • Kabul Tarihi | Accepted: 28.05.2024 • Yayın Tarihi | Published: 28.06.2024

Atıf | Cite As

Uçar, Recep - Deveci, Cundullah, Muhammed. "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Pekiştirici Kullanım Düzeyleri". *Dicle İlahiyat Dergisi* 27/1 (Haziran 2024), 83-96. <https://doi.org/10.58852/dicd.1430257>

Yazar Katkıları: %50-%50

Author Contributions: %50-%50

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/) altında lisanslanmıştır.

Copyright & License: Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the [CC BY-NC 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

*Bu çalışma, "Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Pekiştirici Kullanım Düzeyleri" başlıklı tezden üretilmiştir.
This study is derived from the thesis titled "Reinforcement Use Levels of Religious Culture and Moral Knowledge Teachers"

Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Pekiştirici Kullanım Düzeyleri

Öz

Öğretimde öğrenmelerin kalıcılığını artıran önemli değişkenlerden biri de pekiştiricilerdir. Bu araştırmada Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (DKAB) öğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeylerini tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini; 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Malatya ili merkez ilçelerindeki ilkokul ve ortaokullarda görev yapan 613 DKAB öğretmeni oluşturmaktadır. Çalışma evreni üzerinden tesadüfi örneklem seçimiyle belirlenmiş 323 DKAB öğretmeni ise, örneklem grubunu oluşturmaktadır. Nicel bir çalışma olan araştırmada genel tarama modeli kullanılmıştır. Veri toplama aracı olarak Özcan (1998) tarafından geliştirilen Pekiştirici Kullanımla İlgili Tutum Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın bulgularına göre DKAB öğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeyleri yüksektir. DKAB öğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeylerinde cinsiyet değişkeni açısından kadın öğretmenlerin lehine anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Pekiştirici kullanım düzeylerinde 'medeni durum', 'hizmet süresi' ve 'eğitim durumu' değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Okul türü değişkenine göre ilkokul öğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeylerinin ortaokul öğretmenlerine göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. 'Yaş' değişkeni açısından 41 yaş ve üzeri öğretmenlerin pekiştirici kullanım düzeylerinin daha yüksek olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmeni, Pekiştirici, Pekiştirme, Davranış Değişikliği.

Reinforcement Use Levels of Religious Culture and Ethics Teachers

Abstract

One of the important variables that increase the retention of learning in teaching is reinforcement. In this study, it was aimed to determine the level of reinforcement use of Religious Culture and Moral Knowledge Teachers. The study population of the research consists of 613 Religious Culture and Ethics teachers working in primary and secondary schools in the central districts of Malatya province in the 2023-2024 academic year. The sample group consists of 323 teachers who were determined by random sampling from the study population. In this quantitative study, a general survey model was used. The Attitude Scale on the Use of Reinforcement developed by Özcan (1998) was used as a data collection tool. According to the findings of the study, the level of reinforcement use of the DKAB teachers is high. It was determined that there was a significant difference in favor of female teachers in terms of gender variable in the level of reinforcement use of Religious Culture and Moral Knowledge teachers. There was no significant difference in reinforcement use levels in terms of 'marital status', 'length of service' and 'educational status' variables. According to the school type variable, it was determined that the reinforcement use levels of primary school teachers were higher than those of secondary school teachers. In terms of the 'age' variable, it was seen that teachers aged 41 and over had higher levels of reinforcement use.

Keywords: Religious Culture and Ethics, Religious Culture and Ethics Teacher, Reinforcer, Reinforcement, Behavior Change.

Giriş

DKAB programında temel yaklaşımlar, öğrenciyi öğrenme ve bilgi üretmesi sürecinde etkin kılmayı hedefler.¹ Programın bu yaklaşımları; eğitimsel yaklaşım ve din bilimsel yaklaşım olarak ikiye ayrılır. Eğitimsel yaklaşım programında; yapılandırmacı yaklaşım, çoklu zekâ ve öğrenci merkezli öğrenme gibi yaklaşımlar ön plandadır. Din bilimsel yaklaşımda ise dini asıl kaynaklardan öğrenme önemlidir.² Pekiştirme uygulamalarının hedefleri DKAB programındaki yaklaşımlarla paralellik göstermektedir. Çünkü DKAB programı yaklaşımlarında yer alan öğrenci merkezli deneyimlere öncelik verilmesi, teorik dini bilgilerle öğrenci deneyimlerinin ilişkilendirilmesi, öğrencinin hazır bulunuşluklarının göz önünde bulundurularak istendik davranış kazandırmanın hedeflenmesi pekiştirme uygulamalarının da hedeflerindedir. Bu nedenle yöntem ve teknikler içerisine pekiştirme uygulamalarını da eklemeleri öğrencilerde istenilen davranışların kazandırılmasında oldukça etkili olacaktır.

Öğrenme ortamında istenilen yönde davranış değişikliklerinin olması beklenir. Hedef davranışların kazandırılmasında öğrenme ortamındaki öğeler özel bir öneme sahiptir. Bütün öğrenme ortamlarında yer alması gereken öğelerden birisi de pekiştirme uygulamalarıdır.³ Öğrenci davranışlarındaki olumlu her türlü değişiklik, onların bu doğrultudaki davranışları ve yaşantıları pekiştirilmelidir. Psikolojide davranışçı ekolün edimsel koşullanma teorisine göre, bir davranışın sık olarak ortaya çıkmasında, davranışın sonuçlarının büyük etkisi vardır. Organizma pekiştirilen davranış daha sık gösterirken pekiştirilmeyen davranıştan vazgeçer. Ortama konulduğunda belirli bir davranışın yapılma olasılığını artıran uyarıcılara olumlu pekiştireç, ortamdan çıkarıldığında davranışın sıklığını artıranlara da olumsuz pekiştireç denir.⁴

Pekiştirme, öğrenilen davranışın sıklığını ve kalıcılığını sağlamaktadır. DKAB dersinin öğretiminde öne çıkan başlıca yöntem ve teknikler bulunmaktadır. Bunlar; anlatım, soru-cevap, tartışma, küme çalışması, örnek olay incelemesi yöntemleri ve eğitici drama etkinlikleridir.⁵ Bu yöntemlerin uygulanmasıyla görülen istendik davranışların sıklığının ve kalıcılığının artırılması için pekiştirme uygulamalarına yer verilmesi oldukça önemlidir. Çünkü bütün derslerde olduğu gibi DKAB derslerinde de öğrencinin motivasyonunu artırmak, derse katılımlarını sağlamak için pekiştireçlere ihtiyaç duyulmaktadır. Öğrenciye verilecek pekiştireç konusunda öğretmen doğru tercihlerde bulunmalıdır. Pekiştireç derste işlenen konuya, öğrencinin yaşına, cinsiyetine, sınıf ortamına, öğrencilerin gelişim düzeylerine ve kültürel özelliklerine uygun olmak zorundadır. Pekiştirme uygulamalarının din öğretiminde kullanılan yöntemlerle birlikte uygulanması öğrenmede kalıcılığın sağlanmasına ve istendik davranış değişikliğinin oluşmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca öğretmenlerin model davranışları yanında sosyal pekiştireçlerin çocukların ahlaki yargılarının şekillenmesindeki önemli etkisi olduğu bilinmektedir.⁶

¹ Tuğrul Yürük-Kubatalı Topchubaev, “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi”, *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22/1 (Haziran 2022), 419.

² Mahmut Zengin, “Yeni İlköğretim DKAB Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/22 (2010), 121-160.

³ Yavuz Erişen, “Öğretim Elemanlarının Dönüt ve Düzeltme Davranışlarını Yerine Getirme Dereceleri”, *Eğitim Yönetimi* 1 (1997), 45-61.

⁴ Özgür Babayiğit-Bahattin Erkuş, “Sınıf Öğretmenlerinin Derslerde Kullandıkları Pekiştireç ve Cezaların Etkililiği”, *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi* 25/2 (2017), 572.

⁵ Muhammed Esat Altıntaş, “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Değer Öğretiminde Kullandıkları Yöntemler-Nitel Bir Araştırma”, *Milli Eğitim Dergisi* 47/217 (09 Şubat 2018), 133.

⁶ Ramazan Gürel, “Sosyal Pekiştireçlerin ve Model Davranışlarının, Çocukların Ahlaki Yargılarının Şekillenmesindeki Etkisi (Bandura Örneği)”, *Değerler Eğitimi Dergisi* 12/28 (2014), 111.

Öğrenme ortamında ortaya çıkan sorunların büyük bir bölümü güdülenme ile ilgilidir. Bazı öğrenciler derslere karşı olumsuz tutum ve tavırları neticesinde öğrenme ortamından zevk almayıp, farklı etkinliklere yönelmektedir. Planlı eğitimde öğretmen, hedef davranışları düzenledikten sonra dersin öğrenciler tarafından benimsenip, ihtiyaç olarak hissedilmesinin yollarını aramalıdır. Öğrenciye öğreneceği konunun kendisi için önemli bir ihtiyaç olduğu benimsetilmelidir.⁷ DKAB dersinde, diğer derslerde olduğu gibi öğrenciyi güdülemek, motivasyonunu artırmak ve derse ilgi duymasını sağlamak için pekiştireçlere yer verilmelidir. Pekiştireç kullanırken sürekli aynı pekiştireçlere yer verilmemelidir. Çünkü öğrenci verilecek pekiştirece duyarsız kalacağı için pekiştireç anlamını yitirebilir.⁸ Konularda ilerleme sağlandıkça değişik nitelikteki pekiştireçlere yer verilmelidir.

1. Problem Durumu

Çalışmanın ana problemi; “DKAB öğretmenlerinin DKAB derslerinde pekiştireç kullanım düzeyleri nasıldır?” olarak belirlenmiştir. Araştırma, ana problem cümlesinden hareketle şu altproblemlerle detaylandırılmıştır;

1. DKAB öğretmenlerinin pekiştireç kullanım düzeyleri yüksektir.
2. DKAB öğretmenlerinin pekiştireç kullanım düzeylerinde cinsiyete göre anlamlı bir farklılık yoktur.
3. DKAB öğretmenlerinin pekiştireç kullanım düzeyleri görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık gösterir.
4. DKAB öğretmenlerinin pekiştireç kullanım düzeylerinde eğitim durumlarına göre anlamlı bir farklılık vardır.
5. DKAB öğretmenlerinin pekiştireç kullanım düzeylerinde yaşlarına göre anlamlı bir farklılık bulunur.
6. DKAB öğretmenlerinin pekiştireç kullanım düzeyleri hizmet sürelerine göre anlamlı bir farklılık gösterir.

2. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Derslerde kullanılan pekiştireçlerin öğrencilerin ilgi ve ihtiyaçlarına uygunluğu, işlenen konuların özelliklerine göre değişmesi oldukça önemlidir. Dolayısıyla diğer derslerde olduğu gibi DKAB derslerinde de öğrencilerde hedeflenen davranışların kazandırılması amaçlanır. Bu davranışların kazandırılmasında pekiştireçler oldukça etkilidir. Bu çalışmada öğretim etkinliklerinin önemli bir bileşeni olan pekiştireç kullanma davranışını DKAB öğretmenlerinin ne düzeyde gerçekleştirdiğini tespit etmek amaçlanmıştır. Araştırma sonuçlarının DKAB öğretmeni yetiştirme uygulamalarına katkı sağlayacağı, mevcut öğretmenlerin konuya dikkatlerini çekeceği umulmaktadır. Ayrıca, bu çalışma ile, pekiştireçlerin diğer yöntemlerle birlikte kullanılmasının öğrenciyi aktif hale getirmedeki etkisi vurgulanmak istenmiştir. Davranış değiştirme sürecinde pekiştireç kullanılması davranışçı yaklaşımı akla getirirse de öğrenci merkezli aktif yöntemlerde de kullanılması gereklidir. Ayrıca bu çalışmayı önemli kılan bir başka husus, gerek öğretmen yetiştirme sürecinde gerek sınıf yönetiminde etkili olmada DKAB öğretmenleri için yol gösterici olmasıdır.

⁷ Recep Uçar, “DKAB Öğretmenlerinin Öğrencilerini Motive Etme Durumlarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Algıları”, *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/2 (2010), 229.

⁸ Şendil Can, “Öğretme-Öğrenmede İpuçları ve Pekiştireçlerin Rolü”, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14 (2005), 108.

3. Yöntem

Bu araştırmada, DKAB öğretmenlerinin derslerde pekiştireç kullanma düzeylerinin fotoğrafı çekilmek istenmiştir. Bu nedenle araştırmada betimsel yaklaşımla nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli, geçmişte ya da günümüzdeki bir durumu var olduğu şekliyle betimleyen, öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür. Genel tarama modelinde, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak için evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde tarama yapılmaktadır.⁹ Genel tarama modeli türlerinden kesitsel tarama ile DKAB öğretmenlerinin konuya ilişkin şu an görünen tutumlar kesit alınmıştır. Kesitsel tarama modeli, bir zaman kesitinde ve araştırma evreninden alınan bir kesit üzerinde yapılır. Araştırma grubunun geriye dönük olarak soruşturulması ya da ileriye dönük olarak gözlenmesi söz konusu olmayıp araştırma anındaki durumun saptanması ve tanımlanması söz konusudur.¹⁰

3.1. Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini; 2023-2024 eğitim-öğretim yılında Malatya ili merkez ilçeleri olan Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerindeki ilkökul ve ortaokullarda görev yapan 613 DKAB öğretmeni oluşturmaktadır.

Araştırmanın örnekleme için basit rastgele örnekleme başvuruldu. Bu, evrenden araştırmaya katılan katılımcıların tesadüfi olarak seçildiği örneklem türüdür. Bu örnekleme katılımcıların araştırma sürecine dahil olma şansı eşit düzeydedir.¹¹ Örneklem seçiminde “Örneklem Büyüklükleri Tablosu”ndan yararlanılmıştır. Araştırmanın 613 DKAB öğretmeninden oluşan çalışma evreninin, %5 hata payı ve %95 güven düzeyinde örneklem büyüklüğü minimum 217 olmalıdır.¹² Söz konusu çalışma evreni üzerinden tesadüfi örneklem seçimiyle belirlenmiş 323 DKAB öğretmeni örneklem grubunu oluşturmaktadır. 323 Kişiyi ulaşılması araştırma örnekleminin çalışma evrenini temsil etmede güvenilirliğini artıracaktır. Örneklem grubunu oluşturan öğretmenlerinin cinsiyet, branş, medeni durum, eğitim durumu, hizmet süresi ve görev yaptıkları okul türü değişkenlerine göre dağılımlarına ilişkin bazı demografik bilgiler, Tablo 1’de ayrıntılı bir şekilde sayı ve yüzde olarak verilmiştir.

⁹ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (Ankara: Nobel, 2012), 79.

¹⁰ Osman Hayran-Hanefi Özbek, *Sağlık Bilimlerinde Araştırma ve İstatistik Yöntemler* (İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2017), 9.

¹¹ Durmuş Ekiz, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri* (Ankara: Anı Yayıncılık, 2009), 104.

¹² Rauf Arıkan, *Araştırma Yöntem ve Teknikleri* (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2017), 176.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlere Ait Demografik Bilgiler

Değişkenler	Demografik Özellikler	N	%
Cinsiyet	Kadın	192	59,4
	Erkek	131	40,6
	Toplam	323	100,0
Yaş	20-25	34	10,5
	26-30	77	23,8
	31-35	58	18
	36-40	51	15,8
	41 yaş ve üzeri	103	31,9
	Toplam	323	100,0
Medeni Durum	Bekar	116	35,9
	Evli	207	64,1
	Toplam	323	100,0
Eğitim Durumu	Lisans	246	76,2
	Yüksek Lisans	77	23,8
	Toplam	323	100,0
Hizmet Süresi	1 yıldan az	35	10,8
	1-3 yıl	47	14,6
	4-6 yıl	39	12,1
	7-9 yıl	59	18,3
	10-15 yıl	55	17
	15 yıl ve Üzeri	88	27,2
Toplam	323	100,0	
Okul Türü	İlkokul	89	27,6
	Ortaokul	234	72,4
	Toplam	323	100,0

Tablo 1’de araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerine ait bazı değişkenlere göre frekans dağılımları gösterilmiştir. Tabloya göre araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin %59,4 (192)’ü kadın ve % 40,6 (131)’sı erkektir. Öğretmenlerin yaş değişkenlerine baktığımızda, %10,5 (34)’inin 20-25 yaş arası, %23,8 (77)’inin 26-30 yaş arası, %18 (58)’inin 31-35 yaş arası, %15,8 (51)’inin 36-40 yaş arasında ve %31,9 (103)’unun 41 yaş ve üzeri yaşlarda oldukları görülmektedir. Medeni durum değişkenine baktığımızda, araştırmaya katılan öğretmenlerin %35,9 (116)’unun bekar, %64,1 (207)’inin evli oldukları görülmektedir. Öğretmenlerin eğitim durumu değişkeninde % 76,2 (246)’sinin lisans, %23,8(77)’sinin yüksek lisans düzeyinde eğitime sahip oldukları tespit edilir. Doktora düzeyinde eğitime sahip olan öğretmen araştırmaya katılmadığından tabloda yer almamaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin hizmet süresi değişkenine bakacak olursak, %10,8 (35)’inin 1 yıldan az, %14,6 (47)’sının 1-3 yıl arası, %12,1 (39)’inin 4-6 yıl arası, %18,3 (59) ’ünün 7 9 yıl arası, %17,0 (55)’inin 10-15 yıl arası ve %27,2 (88) ’sinin 15 yıl ve üzeri olarak hizmet yaptıkları görülmüştür. Okul türü değişkeni olarak ise, araştırmaya katılan öğretmenlerin %27,6 (88)’sının ilkokullarda ve %72,4 (234)’ünün ortaokullarda görev yaptıkları tespit edilmiştir.

3.2. Veri Toplama Araçları

DKAB öğretmenlerinin pekiştirici kullanma ile ilgili düzeylerini belirlemek için 2 veri toplama aracı kullanılmıştır. Bunlar; Kişisel Bilgiler Anketi ve PKİTÖ adlı ölçektir.

3.2.1. Kişisel Bilgiler Anketi

Kişisel Bilgiler Anketinde öğretmenlere yönelik kişisel bilgileri elde etmek amacıyla 7 maddelik bir form geliştirilmiştir. Bu formdaki değişkenler; cinsiyet, yaş, medeni durum, branş, öğretmenlikteki hizmet süresi, eğitim durumu ve görev yapılan okul türüdür.

3.2.2. Pekiştirici Kullanmayla İlgili Tutum Ölçeği (PKİTÖ)

Öğretmenlerin sınıfta pekiştirici kullanımına ilişkin tutumlarını tespit etmek için Özcan (1998), tarafından geliştirilen “PKİTÖ” adlı ölçek kullanılmıştır. Ölçeğin güvenilirlik düzeyini bulmak için yapılan Cronbach-Alfa iç tutarlılık katsayısı 0,90 çıkmıştır. İkinci yöntem olarak ise, iki yarım güvenilirliği (GutmanSplit-half güvenilirlik değeri) hesaplanmış ve “r” korelasyon değeri 0.87 bulunmuştur.¹³

Güvenirlik, aynı şeyin bağımsız ölçümleri arasındaki kararlılığı ifade eden kavramdır.¹⁴ Başka bir ifadeyle elde edilen verinin ölçmek istediğimiz şeyi her defasında ölçebilmesi ve bu ölçümlerin tutarlılık içinde sürdürülebilmesidir.¹⁵ Sosyal araştırmalarda güvenilirlik düzeyini belirlemek için Cronbach Alfa güvenilirlik analizi yapılır. Cronbach Alfa katsayısı 0 ile 1 arasında değer almaktadır. Katsayı 0,40'tan küçükse ölçek güvenilir değil, 0,40 ile 0,60 arasında ise düşük güvenilirdir, 0,60 ile 0,80 aralığında oldukça güvenilir ve 0,80 ile +1 arasında ise yüksek derecede güvenilirdir. Bu değer genelde 0,70 ve yüksek olması istenen düzeydir.¹⁶ Bu araştırmada, her bir maddenin varyansına dayalı olarak hesaplanmış olan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısından faydalanılmıştır. PKİTÖ analizi sonuçlarına göre test maddelerinin güvenilirliği 0,90'dır. Bu durum ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu göstermektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Veri toplama araçlarının uygulanabilmesi için Malatya İl Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli izinler alınmıştır. Veriler online ortamda toplanmış, araştırma ölçeği Google Form olarak eposta adreslerine gönderilerek öğretmenlerin yanıtlamaları istenmiştir. Öğretmenlerin araştırmaya katılmasında gönüllülük esas alınmıştır. Araştırma, 2023-2024 eğitim öğretim yılında Malatya ili merkez ilçeleri olan Battalgazi ve Yeşilyurt ilçelerindeki resmi ilköğretim ve ortaokullarda görev yapan DKAB öğretmenleriyle gerçekleştirilmiştir. Toplamda 323 DKAB öğretmenin katılımıyla elde edilen verilerin analizleri yapılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada katılımcılardan elde edilen veriler öncelikli olarak Excel Programına oradan da SPSS 25.0 paket programına aktarılmıştır. Veri analizi öncesinde eksik ve hatalı veri olup olmadığı kontrol edilmiştir. İstatistiksel hesaplamalar yapılmadan önce normallik testleri yapılmış, verilerin normal dağılım özelliği gösterdiği tespit edilmiştir. Bu aşamadan sonra her bir alt problem için uygun istatistiksel testler kullanılmıştır. Öğretmenlerin pekiştirici kullanım düzeylerini ölçmek için tutum ölçeğinin uygulandığı katılımcılar, 1-5 arasında derecelendirilen maddeleri yanıtlamışlardır. Verilen yanıtların bağımsız değişkenler analizinde; standart sapma, frekans, yüzde ve aritmetik ortalama

¹³ Gülsen Özcan, *İkögretim Okullarının Birinci Sınıfında Görevli Sınıf Öğretmenlerinin Pekiştirici Kullanmayla İlgili Tutumları* (Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998), 49.

¹⁴ Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 148.

¹⁵ Arıkan, *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, 93.

¹⁶ Arıkan, *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, 215.

değerleri hesaplanmıştır. Verilerin normallik sınaması Kolmogorov – Smirnov testi ile yapılmıştır. Tablo 2’de pekiştireç kullanım düzeyine ait normallik testi verilmiştir.

Tablo 2: Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a		Shapiro-Wilk		Skewness (Çarpıklık)	Kurtosis (Basıklık)
	Statistic	Sig.	Statistic	Sig.		
Tutum Ölçeği	0,086	0	0,961	0	-0,842	0,271

Dağılımın normalliğini göstermek üzere çarpıklık ve basıklık katsayıları ile ilgili olarak literatürde belirli kesme noktalarına yer verilmiştir. Yukarıdaki tabloda, Kolmogorov-Smirnov testi sonuçlarına göre, ölçek puanlarının genel olarak normal dağılmadığı ($p < .05$) ancak bu ölçümlerin Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerleri normal dağılım (1,5 aralığını) gösterdiğinden dolayı karşılaştırmalarda Parametrik testler kullanılması uygundur.¹⁷ Parametrik testlerden bağımsız örneklem t-testi ve tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) yapılmıştır.

“Bağımsız örneklem t-testi” analizi, iki bağımsız grubun bir sürekli değişken üzerinden aldıkları değerlerin karşılaştırılması amacıyla kullanılmaktadır.¹⁸ DKAB öğretmenlerinin pekiştireç kullanım düzeylerinin cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu ve görev yapılan okul türü değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla bağımsız örneklem t-testi analizi yapılmıştır. “Tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA)”, ikiden fazla bağımsız grubun en az iki bağımlı değişkene göre karşılaştırılması ve aralarında anlamlı farklılık olup olmadığını test etmek amacıyla kullanılmaktadır. Varyans analizi sonucunun anlamlı çıkması durumunda, farkın kaynağını bulabilmek için “Post Hoc” tekniği uygulanır. Bu teknikle ikiden fazla grubun ikili karşılaştırmaları yapılmaktadır.¹⁹ Öğretmenlerin pekiştireç kullanım düzeylerinin yaş ve hizmet süresi değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) yapılmıştır. İstatistik analizlerde anlamlılık düzeyi $p < .05$ sınırı kabul edilmiştir. Araştırmada yapılan istatistiksel analizlerin sonuçlarını yorumlamak için beşli Likert tipi derecelendirmeye dayalı ölçeğin puan aralıkları şu şekildedir; 1,00-1,80 “Çok Düşük”; 1,81-2,60 “Düşük”; 2,61-3,40 “Orta”; 3,41-4,20 “Yüksek” ve 4,21-5,00 “Çok Yüksek”.

4. Bulgular ve Yorum

Araştırmanın bu kısmında, araştırmada elde edilen verilerin analizi sonucunda ulaşılan bulgular ve bu bulgulara yönelik yorumlar yer almaktadır. Bulgular ve bulgulara ilişkin yorumlar, araştırmanın alt problemlerinin yazılış sırasına göre ifade edilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt problemi; “DKAB öğretmenlerinin pekiştireç kullanım düzeyi nedir?” biçiminde ifade edilmiştir. Araştırmanın bu alt problemine yanıt bulmak için elde edilen veriler

¹⁷ Muhammed Kadri Akay, *Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik ve Örgütsel Güven Algıları Arasındaki İlişkinin Analizi* (Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020), 45.; Barbara G. Tabachnick - Linda S. Fidell, *Using multivariate statistics* (Boston: Pearson Education, 2019), 68.

¹⁸ Yavuz Akbulut, *Sosyal Bilimlerde SPSS Uygulamaları* (İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık, 2010), 110.

¹⁹ Sevilay Kılmen, *Eğitim Araştırmacıları İçin Spss Uygulamalı İstatistik* (Ankara: Anı Yayıncılık, 2020), 138-142.

üzerinden betimsel istatistik hesaplamaları yapılarak araştırmaya katılan öğretmenlerin, aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: PKİTÖ Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

	N	X	SS
PKİTÖ	323	3.99	.46

PKİTÖ’nden elde edilen puanların ortalamasının $X=3.99$ olduğu görülmektedir. Araştırma sonucuna göre öğretmenlerin tutum ölçeğinden elde edilen puanların yüksek düzeyde olduğu bulunmuştur.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt problemi “DKAB öğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeyleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda bağımsız örneklem için T-Testi uygulanmış, analiz sonuçları Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: PKİTÖ Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	X	SS	t	p
Pekiştirici Kullanım Düzeyleri	Kadın	192	4.08	.40	4.460	0.00
	Erkek	131	3.85	.51		

Bu çalışmada 2 gruplu olan bağımsız değişkenlerin pekiştirici kullanımına yönelik tutum ölçeği ile aralarında anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmek için bağımsız T-Testi analizine başvurulmuştur. Tablo 4 incelendiğinde öğretmenlerin pekiştirici kullanımına yönelik algılarında cinsiyetlerine göre anlamlı bir farklılık vardır. ($t[323]=4.460$; $p<.05$). Kadın öğretmenlerin pekiştirici kullanım düzeyleri ($X=4.08$) erkek öğretmenlerin pekiştirici kullanım düzeylerinden ($X=3.85$) daha fazladır.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt problemi “DKAB öğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeyleri görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda bağımsız örneklem için T-Testi uygulanmış, analiz sonuçları Tablo 5’de belirtilmiştir.

Tablo 5: PKİTÖ Puanlarının Okul Türüne Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	X	SS	t	p
Pekiştirici Kullanım Düzeyleri	İlkokul	87	4,09	.466	2.383	.018
	Ortaokul	234	3,95	.463		

Tablo 5’te öğretmenlerin pekiştirici kullanma yönelik algılarında okul türüne göre anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür ($t[323]=2.383$; $p<.05$). İlkokul öğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeyleri ($X=4.09$), ortaokul öğretmenlerinininkinden ($X=3.95$) daha fazladır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın dördüncü alt problemi “DKAB öğretmenlerinin pekiştireç kullanım düzeyleri eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda bağımsız örneklem için t-testi uygulanmış, analiz sonuçları Tablo 6’da belirtilmiştir.

Tablo 6: PKİTÖ Puanlarının Eğitim Durumuna Göre Bağımsız Örneklem T-Testi Sonuçları

Değişkenler	Gruplar	N	X	SS	t	p
Pekiştireç Kullanım Düzeyleri	Lisans	246	3,99	.47	-,324	.746
	Yüksek Lisans	77	4,01	.43		

Tablo 6’ya göre, öğretmenlerin eğitim durumlarına açısından ölçekten aldıkları puanlar arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($t[323] = -.324$; $p > .05$).

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci alt problemi “DKAB öğretmenlerinin pekiştireç kullanım düzeyleri yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda bağımsız örneklem için ANOVA testi uygulanmış, analiz sonuçları Tablo 7’de belirtilmiştir.

Tablo 7: PKİTÖ Puanlarının Yaşa Göre ANOVA Testi Sonuçları

YAŞ	N	X	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Anlamlılık
20-25	34	3,93	.49	Gruplar Arası	2.171	4	.543	2.545	.039	5-2,3,4
26-30	77	3,95	.42	Grup İçi	67.817	318	.213			
31-35	58	3,92	.52	Toplam	69.988	322				
36-40	51	3,93	.54							
41 yaş ve üzeri	103	4,11	.39							
Toplam	323	3,99	.46							

Tablo 7’de görüldüğü üzere, öğretmenlerin pekiştireç kullanım düzeyleriyle yaş ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık vardır ($F=2.545$; $p<0.05$). Öğretmenlerin pekiştireç kullanım düzeyleriyle yaş aralığı arasında farklılık gösterdiğini belirlemek amacıyla yapılan Post Hoc testi sonuçlarına göre 41 yaş ve üzeri öğretmenlerin pekiştireç kullanım düzeyleri ($X=4.11$); 26-30 ($X=3.95$), 31-35 ($X=3.92$) ve 36-40 ($X=3.93$) yaş aralığındaki öğretmenlerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular

Araştırmanın altıncı alt problemi “DKAB öğretmenlerinin pekiştireç kullanım düzeyleri hizmet sürelerine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu doğrultuda bağımsız örneklem için ANOVA testi uygulanmış, analiz sonuçları Tablo 8’de belirtilmiştir.

Tablo 8: PKİTÖ Puanlarının Hizmet Süresine Göre ANOVA Testi Sonuçları

Hizmet Süresi	N	X	SS	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
1 yıldan az	35	3,88	.58	Gruplar Arası	2.033	5	.407	1.896	.095
1-3 yıl	47	3,91	.43	Grup İçi	67.956	317	.214		
4-6 yıl	39	3,9	.38	Toplam	69.989	322			
7-9 yıl	59	3,97	.42						
10-15-yıl	55	4,08	.41						
15 yıl ve üzeri	88	4,07	.50						
Toplam	323	3,99	.46						

Tablo 8’de öğretmenlerin pekiştirici kullanım düzeyleriyle hizmet süreleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmektedir (F=1.896; p>.05).

Sonuç

Araştırmanın bu bölümünde, alt problemlere ilişkin ortaya çıkan sonuçlar ve bu sonuçlara dayalı olarak tartışmalara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeylerinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Ölçekten alınabilecek en yüksek madde puan ortalaması (X=5.00) iken, örnekleme oluşturan öğretmenlerin (X=3.99) ortalama ile pekiştirici kullanımlarının yüksek olduğu görülmüştür. Farklı branşlarda pekiştirici kullanımı konusunda yapılan çalışmalarda tespit edilen sonuçlar, bu çalışmayla paralellik göstermektedir. Kendirci,²⁰ Göl,²¹ Ulay²² ve Güngör²³ tarafından yapılan çalışmalarda, öğretmenlerin pekiştirici kullanımına yönelik olumlu tutum geliştirdikleri ve derslerde pekiştirici kullanımının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum branş farkı gözetmeksizin öğretmenlerin pekiştirici kullanımının davranış değişikliğinde etkili olduğunun bilincinde olduğunu göstermektedir.

DKAB öğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeylerinde “cinsiyet” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık olduğu görülmüştür (p<.05). Bu farklılaşma kadın öğretmenlerin lehine bulunmuştur. Kadın öğretmenlerin pekiştirici kullanım düzeyleri (X=4.08) iken, erkek öğretmenlerin pekiştirici kullanım düzeyleri (X=3.85) olarak bulunmuştur. Özcan (1998) tarafından yapılan çalışmada, öğretmenlerin pekiştirici kullanmaya ilişkin tutumlarının incelenmesinde “cinsiyet” değişkenine ilişkin anlamlı bir farklılık bulunmuştur.²⁴ Kadın öğretmenlerin pekiştirici kullanımına ilişkin tutumları erkek öğretmenlerinkinden yüksek çıkmıştır. Özcan’ın ulaştığı bu sonuç kadın öğretmenlerin lehine anlamlı

²⁰ Nalan Kendirci, *İlköğretim Üçüncü Sınıflarda Türkçe Öğretiminde Kullanılan Pekiştirici Değişkeninin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi* (Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999), 46.

²¹ Filiz Göl, *Coğrafya Dersinde Pekiştirici Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi* (Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2003), 76.

²² Ulay Atınc, *Sınıf Öğretmenlerinin Öğretme-Öğrenme Süreçlerinde Pekiştirici Kullanmaya İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi* (Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004), 79.

²³ Ayfer Dönmez Güngör, *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Derslerinde Kullandıkları Pekiştiricilere İlişkin Tutumlarının İncelenmesi* (Muğla: Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009), 62.

²⁴ Gülsen Özcan, *İlköğretim Okullarının Birinci Sınıfında Görevli Sınıf Öğretmenlerinin Pekiştirici Kullanmayla İlgili Tutumları* (Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998), 67.

farklılık ortaya çıkması sebebiyle çalışmamızla paralellik arz etmektedir. Bu sonucun kadın öğretmenlerin lehine çıkmasında iletişim becerileri, öğrenci ile ilişkileri gibi etkenler söz konusu olabilir. Ceylan (2007) tarafından yapılan çalışmada kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha üst düzey iletişim becerilerine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca kadın öğretmenlerin öğrencilerle olan sınıf içi ilişkileri erkek öğretmenlere kıyasla kendilerini daha olumlu algıladıklarını belirten araştırma sonuçları da mevcuttur.²⁵

DKAB öğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeylerinde “okul türü” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık görülmüştür ($p < .05$). İlkokul öğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeylerinin daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. İlkokul öğretmenlerin pekiştirici kullanım düzeyleri ($X=4.09$) iken, ortaokul öğretmenlerinde bu oranın ($X=3.95$) olduğu tespit edilmiştir. “Okul türü” değişkeni açısından anlamlı farklılığın ortaya çıkmasında, öğrencilerin gelişmişlik düzeylerinin göz önünde bulundurulması etkili olmuş olabilir. Pekiştirici kullanımı, istendik davranış kazandırma sürecinde küçük yaşlardaki öğrenciler için daha etkili olmaktadır. İlkokul düzeyindeki öğrenciler için ödül kullanılması, ortaokul öğrencilerine göre davranış değişikliği sürecinde büyük rol oynamaktadır. Özellikle pekiştirici unsur olarak maddi ödül kullanılmasının ilköğrencilerine etkisi fazladır. Bu sebeple yapılan çalışmada ilköğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeyleri daha yüksek çıkmıştır. Bir diğer çalışmada ise öğretmenlerin görev yaptıkları kademeler yükseldikçe öğrencileriyle ilişki düzeylerinin azaldığı tespit edilmiştir.²⁶ Araştırmada sınıf öğretmenlerinin ilköğretim branş öğretmenleri ve lise öğretmenleriyle karşılaştırıldıklarında öğrencileriyle daha etkili iletişim kurdukları sonucuna ulaşılmıştır. Buradan hareketle, ilköğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeylerinin yüksek çıkmasında öğrencilerle ilişki düzeylerinin ortaokul öğretmenlerinden daha fazla olması bir neden olarak düşünülebilir.

Araştırmaya katılan DKAB öğretmenlerinin çoğu lisans mezunu öğretmenlerdir. Araştırma sonucunda pekiştirici kullanım düzeylerinde “eğitim durumu” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$).

DKAB öğretmenlerinin pekiştirici kullanım düzeylerinde “yaş” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($p < .05$). 41 yaş ve üzeri öğretmenlerin pekiştirici kullanım düzeyleri ($X=4.11$); 26-30 ($X=3.95$), 31-35 ($X=3.92$) ve 36-40 ($X=3.93$) yaş aralığındaki öğretmenlerden daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. “Yaş değişkeni” açısından 41 yaş ve üzeri öğretmenlerin pekiştirici kullanım düzeyleri yüksek çıkmıştır. Bu durum öğretmenlerinin yaş düzeyinin yüksek olmasının öğrencileri daha çok güdeleyecekleri sonucuna ulaştırmaktadır. Yaş ve deneyimin etkisiyle öğrencinin gelişim düzeylerini daha iyi fark etmeleri ve sergilemiş oldukları davranışlara uygun pekiştiricileri etkin olarak kullanmaları söz konusudur. Tecrübenin etkisi ve öğrencilerin daha iyi anlaşılmasının öğretmenlerin motivasyonlarını artırdığı söylenebilir. Yılmaz tarafından yapılan çalışmada 51 yaş ve üzeri öğretmenlerin diğer öğretmenlere göre iş motivasyonu ölçeğinden aldıkları puanların aritmetik ortalamaları daha yüksek bulunmuştur.²⁷ Bu durum çalışmamızla paralellik göstermektedir.

DKAB öğretmenlerin pekiştirici kullanım düzeylerinde “hizmet süresi” değişkeni açısından anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($p > .05$). Güngör tarafından yapılan çalışmada kıdem yılına yönelik

²⁵ Cemalettin İpek - Ali Rıza Terzi, “İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmen-Öğrenci İlişkilerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi: Van İli Örneği”, *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 3/3 (01 Nisan 2010), 433-456.

²⁶ İpek - Terzi, “İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmen-Öğrenci İlişkilerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi”, 455.

²⁷ Fatih Yılmaz, *Eğitim Örgütlerinde Örgüt Kültürünün Öğretmenlerin İş Motivasyonu Üzerindeki Etkisi* (Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009), 62.

11 yıl ve üzeri görev yapan öğretmenlerin pekiştireç kullanma ilişkin tutumları daha yüksek çıkmıştır.²⁸ Aynı şekilde Ulay tarafından yapılan çalışmada da kıdem yılı yüksek olan öğretmenlerin pekiştireç kullanımına yönelik tutumları daha yüksektir.²⁹ Bu çalışmada ise, anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Bu durum pekiştireç kullanım düzeyinde hizmet süresi açısından branşlar arası farklılığın olduğunu göstermektedir. Bu farklılığın oluşmasında derslerin içerikleri, konu özellikleri, öğretmenlerin kullandıkları yöntem ve teknikler gibi faktörlerin etkili olduğu söylenebilir.

²⁸ Güngör, *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Derslerinde Kullandıkları Pekiştireçlere İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*, 63.

²⁹ Atınc, *Sınıf Öğretmenlerinin Öğretme-Öğrenme Süreçlerinde Pekiştireç Kullanmaya İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi*, 80.

Kaynakça

- Akay, Muhammed Kadri. *Sınıf Öğretmenlerinin Mesleki Tükenmişlik ve Örgütsel Güven Alguları Arasındaki İlişkinin Analizi*. Malatya: İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2020.
- Akbulut, Yavuz. *Sosyal Bilimlerde SPSS Uygulamaları*. İstanbul: İdeal Kültür Yayıncılık, 2010.
- Altıntaş, Muhammed Esat. “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenlerinin Değer Öğretiminde Kullandıkları Yöntemler-Nitel Bir Araştırma”. *Milli Eğitim Dergisi* 47/217 (Şubat 2018), 131-165.
- Arıkan, Rauf. *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2017.
- Atınç, Ulay. *Sınıf Öğretmenlerinin Öğretme-Öğrenme Süreçlerinde Pekiştireç Kullanmaya İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi*. Adana: Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2004.
- Babayiğit, Özgür - Erkuş, Bahattin. “Sınıf Öğretmenlerinin Derslerde Kullandıkları Pekiştireç ve Cezaların Etkililiği”. *Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi* 25/2 (2017), 567-580.
- Can, Şendil. “Öğretme-Öğrenmede İpuçları ve Pekiştireçlerin Rolü”. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 14 (2005), 97-109.
- Ekiz, Durmuş. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2. Basım, 2009.
- Erişen, Yavuz. “Öğretim Elemanlarının Dönüt ve Düzeltme Davranışlarını Yerine Getirme Dereceleri”. *Eğitim Yönetimi* 1 (1997), 45-61.
- Göl, Filiz. *Coğrafya Dersinde Pekiştireç Kullanımının Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi*. Ankara: Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2003.
- Güngör, Ayfer Dönmez. *Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Derslerinde Kullandıkları Pekiştireçlere İlişkin Tutumlarının İncelenmesi*. Muğla: Muğla Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Gürel, Ramazan. “Sosyal Pekiştireçlerin ve Model Davranışlarının, Çocukların Ahlaki Yargılarının Şekillenmesindeki Etkisi (Bandura Örneği)”. *Değerler Eğitimi Dergisi* 12/28 (2014), 101-119.
- Hayran, Osman - Özbek, Hanefi. *Sağlık Bilimlerinde Araştırma ve İstatistik Yöntemler*. İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri, 2. Basım, 2017.
- İpek, Cemalettin - Terzi, Ali Rıza. “İlk ve Ortaöğretim Kurumlarında Öğretmen-Öğrenci İlişkilerinin Öğretmen Görüşlerine Göre Belirlenmesi: Van İli Örneği”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi* 3/3 (01 Nisan 2010), 433-456.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel, 23. Basım, 2012.
- Kendirici, Nalan. *İlköğretim Üçüncü Sınıflarda Türkçe Öğretiminde Kullanılan Pekiştireç Değişkeninin Öğrencilerin Akademik Başarısına Etkisi*. Denizli: Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1999.
- Kilmen, Sevilay. *Eğitim Araştırmacıları İçin Spss Uygulamalı İstatistik*. Ankara: Anı Yayıncılık, 2020.
- Özcan, Gülsen. *İlköğretim Okullarının Birinci Sınıfında Görevli Sınıf Öğretmenlerinin Pekiştireç Kullanmayla İlgili Tutumları*. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 1998.
- Tabachnick, Barbara G. - Fidell, Linda S. *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson Education, 7. Basım, 2019.
- Uçar, Recep. “DKAB Öğretmenlerinin Öğrencilerini Motive Etme Durumlarına İlişkin Öğretmen ve Öğrenci Alguları”. *İnönü Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 1/2 (2010), 225-248.

- Yılmaz, Fatih. *Eğitim Örgütlerinde Örgüt Kültürünün Öğretmenlerin İş Motivasyonu Üzerindeki Etkisi*. Konya: Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2009.
- Yürük, Tuğrul - Topchubaev, Kubatali. “Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi Öğretim Programlarının İncelenmesi”. *Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 22/1 (30 Haziran 2022), 415-436.
- Zengin, Mahmut. “Yeni İlköğretim DKAB Öğretim Programının Uygulamadaki Etkililiğinin Değerlendirilmesi”. *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 12/22 (2010), 121-160.